

Unionsmærket i vort Sind

Taler

Bjørnstjerne Bjørnson

Dato

13 mars 1879

Sted

Kristiania Arbeidersamfund

Omstendigheter

Flaggmøtet

- 1 Jeg vil gjøre opmærksom paa, at dette er intet Diskussionsmøde. Jeg skulde
derfor ogsaa henstille til Jer, at der ikke blev nogen Diskussion mellem Hyssere
og Klappere. De, som er indbudne her, har seet den Resolution, som skal fattes.
De, som ikke er enige i den, bør hellere gaa - eller hvis de vil være, indskrænke sig
5 simpelthen at stemme. (En Stemme: Hr. Dirigent!) Der er intet
Diskussionsmøde. (En Stemme: Er der altsaa afskaaret enhver, der er af en
anden Mening, Adgang til at tale her?) Ubetinget! (En Stemme: Skal man
ubetinget vedtage Resolutionen?) Man kan gaa sin Vei, saa slipper man det.
(Nogle Stemmer: Nei! Nei! En Stemme: Saa er Mødet intet Møde! Flere
10 Stemmer: Bravo! Bravo!) De andre har talt paa sine Møder og kan fortsætte
dermed, og saa kan de lade os være i Fred. (Mødet kan aldrig blive et Folkemøde
paa den Vis! - Hr. Dirigent! Arbeidersamfundets Formand har Ordet! - Nei!
Nei! - Bjørnson har Ordet! - Arbeidersamfundets Formand har Ordet!) Stille
her! Jeg har Ordet. (Nei! Nei! Jo! Jo! Vedholdende Haandklap).

15

Jeg leder denne Forsamling, og jeg bestemmer, hvem der skal have Ordet (Nei!)
og nu har jeg det først selv, idet jeg indleder dette Møde. (Afbrydelse, Skrig). Ja,
det kan I gjerne gjøre - forsøge at skræmme mig - for det nytter ikke. Altsaa, man
har bedt mig om at være med at sammenkalde dette Møde, og man har bedt mig
20 om at lede det og det gjør jeg, for jeg er en af de mange i dette Land, som aldrig
har heist noget norsk Flag med Unionsmærke i. (Bravoraab og Fløiten. Det er
Skam for Dem!)

25

Jeg ber Jer være saa artige (Det er bedre, ja.) at være rolige. Den eneste Følge af,
at I forstyrrer dette Møde, er - ikke at I dæmper vore Ord, thi saa samler vi et
andet Møde under forsigtigere Omstændigheder. I skal ikke skræmme os fra at
tale. ("Fædrelandets" Referent: Der staar jo paa Plakaten: Folkemøde!) Nei, der

30 staar: Flagmøde. (Referenten: Der staar Folkemøde! Mange Stemmer: Nei, nei!
Han kan ikke læse. Er der ingen, som kan kaste den Herre ud?)

Jeg er Foreningsven og Skandinav, og har jeg havt en svensk Ven eller en dansk
Ven hos mig, saa har jeg for ham heist det rene svenske Flag eller det rene danske
Flag. (En ministeriel Stemme: Hold Mund!) Saadan har jeg tænkt, at jeg
35 hædrede dem og mig selv bedst. Og hvad navnlig den svenske angaar, saa tror
jeg, at naar jeg viser mig for ham selvstændig norsk Mand, der ikke bryder paa
Svensk, verken i Hjerte eller Flag, saa agter han mig bedst, og det Forbund, jeg
da giver ham, sætter han høiest. (Bravo!) Jeg har flere Venner i Sverige (En
Ministeriell: Betvivles!) end nogen af de Herrer, som har talt i denne Sag før. Jeg
40 har reist meget i Sverige, og i alle de Fester og Selskaber, hvor jeg var med, var
der en Skaal, som altid vendte tilbage, - det var: for dette nationale, selvstændige
norske Folk. Det lægger jeg rigtignok til: dengang havde ikke Handelsforeningen
her og andre saadanne Foreninger holdt slige Møder som i den sidste Tid.
(Bravo! Hys! Haandklap).

45 Denne Sag, Flagsagen, har sin Historie, og det er det sørgelige ved vor
Opdragelse, at den Historie, som for os skulde være den vigtigste, nemlig vor
Udviklings- og Selvstændighedskamp fra 1814, den læses ikke - ikke i nogen
Latinskole, ikke i nogen Almuskole (Latter), saa det tør jeg rolig sige, at de fleste
50 af dem, som er her, kjender den ikke, og - over det hele Land - de fleste kjender
den ikke.

Derfor er vi komne sammen her, for stille og værdigt at lægge frem ogsaa denne
Sags Historie og denne Sags Betydning. Det er intet Sjauermøde, intet
55 Diskussionsmøde. Jeg ber om Stilhed og opfordrer Hr. Professor Ernst Sars til
at forelæse os en kort Fremstilling af Flagsagens Historie. (Flere Stemmer: Hr.
Formand! Nei! Hys! Kast ham ud!)

Hr. Sars har Ordet.

60 [...]

(Bjørnson forts.) Jeg maa sige, jeg finder det usømmelig, at man endog kan hysse
til en simpel faktisk Fremstilling af det norske Flags Historie. (Bravo! Nei! Nei!
65 Hys! Hys! En Stemme: Er det tilladt - -) Hr. Redaktør Vullum har Ordet.
(Afbrydelser. Ud med ham!) Er her Politi i Salen? Jeg har bedt om det. (Han

maa ud! - Det er Samfundets Formand!) (vgl. Fuldmægtig Boeck!)

70 Hr Vullum har Ordet.

[...]

(Bjørnson forts.) Jeg havde ogsaa Lyst til at sige nogle Ord, hvis jeg faar Fred til
75 det. (Samfundets Formand raaber: Faar jeg Ordet? - Stemmer: Nei!) Jeg vilde
tale lidt om vor Stilling til Sverige. (En Ministeriell: Den er god!) Jeg vil begynde
med det, som i denne Sag ialfald minder mig om Grundforhold, og det er det, at
den Konge vi har, det er en svensk Konge, som ogsaa er en norsk Konge. (Latter,
Hyssen). Ja det er ikke saadan alene juridisk og faktisk! Men tænk paa, hvordan
80 den Mand er født svensk, opdraget svensk (En Ministeriell: Fy! Bifald). Hans
Tanker, hans Følelser * (Larm. Student Graff: "Kongen elsker Norge". Latter).

Vær dog lidt rolige. I kan begribe, at jeg ikke staar her for at angribe Kongen. Jeg
vil jo opnaa noget af Jer, og jeg kan ikke begynde med noget saa dumt. Men vær
85 stille! Altsaa jeg kan ikke gjentage, hvad jeg har sagt? (Jo, Nei). Han staar altsaa
saaledes iblandt os, at han med den ærligste Villie til at være norsk uvilkaarlig er
mere svensk end norsk. (Nei, Jo). Jeg mener ikke i de Beslutninger, han fatter;
men som Menneske, som Mand maa han f. Ex. tale svensk mere, end han taler
norsk. (Nei, Latter). Saa det gjør han ikke? (Munterhed).

90

Dette siger jeg, det er et Grundforhold, som kræver, at han her i Norge, hos sin
Regjering paa det stærkeste støttes af det, som er Norsk. Det kræver igjen, at
denne Regjering sprang ud af det, som jeg vil kalde det norske Folks Hjerte,
nemlig Stortinget. Vi ved, at vi har ikke det parlamentariske Styre; det er
95 Kongens Sympathi, som vælger vor Regjering, og det er ikke Stortinget. (En
Ministeriell: Hvad kommer det Flaget ved? Larm.) Dette er et Grundforhold, og
det gjør uvilkaarlig dette, at vor Regjering, som skulde være vor første Mand,
paa Forhaand har en liden Ludning, som ikke er rigtig sand (En Ministeriell:
Det er ikke sandt! Jo, Jo! Til Sagen!) Ja, dette anser jeg forat være Sagen. (Nei,
100 Jo!)

Saa har vi noget staaende paa Samfundets Høider, som igjen er en Støtte for
Kongen som for Regjeringen. Det er disse Mænd, som jeg vil kalde Landets
selskabelige Repræsentation baade for hans Følge og de svenske overhovedet af
105 Magt og Ære, som kommer til os. Hvem er disse? - De Mænd, som med stor

Opofrelse i dette Stykke som i andre Stykker, patriotiske Mænd, modtager disse Svenske og har deres Øre, - er de fuldt norske? Ja. Men ligeoverfor de svenske, hvordan staar de? (En Ministeriell: De er norske! Larm.) De svenske Mænd, som
110 kommer her, er i Regelen Repræsentanter for de store gamle svenske Ætter; de har lange Rødder ned i Sveriges Historie; de har en stærk udviklet Nationalfølelse. De, som giver Møde paa vore Vegne, er selvskabte Mænd, og det siger sig selv, at deres Rødder ("er lige gode!" Piben og Hurraraab udenfor) ned i den norske Historie og deres Bevidsthed er noget kortere, og der er atter
115 altsaa en liden smule Hældning. (Nei, Jo).

Her kommer et Forhold til. Det er det Begreb, som heder "det Fine". (Munterhed). Det som er det høieste, er det fineste. Den høiere Ring altsaa, som jeg talte om, - er nu den stemt lidt fint svensk - om ogsaa kun fint - nuvel, saa er
120 det det fine! Det er altsaa ikke det norsk-norske, som er det fine her hos os; det er det svensk-norske; det er finere, meget finere at være Unionsven end at være Fædrelandsven! (Stormende Bifald. Ministerielle Stemmer: Det er flaut! Det er Løgn! Gaa ned! Universitetsstipendiat Yngvar Nielsen: Hvad kjender De til det fine?) - Vi faar sandelig være lidt snille mod hverandre!

125 Det er en eneste Magt, som vi har at sætte mod dette, det er Stortinget. Jeg haaber ogsaa i denne Sag paa Stortinget; men jeg vil ikke dølge for, at der ogsaa der er Mænd, som luder stærkt til det Fine. (Latter, Bifald). Det er det ulykkelige i vort Land, at det, som for Exempel i Tyskland er det Fine, det at være tysk-tysk,
130 det, som i Frankrige er det Fine, det at være fransk-fransk, det er ikke hos os det Fine - det at være norsk-norsk: det er det Grove. Hos os er det blevet fint at være svensk. (Stormende Jubel, Hyssen, Larm udenfor). Dersom jeg ikke troede, at det havde denne Sammenhæng, saa maatte jeg tro, at det havde en meget verre. Jeg mener om meget af den Tale, som er hørt i denne Tid, at de vil være fine de
135 Karle. (Stormende Bifald). Talen selv er meget grov, men det er Holdningen, som er fin (Munterhed og Protester). Naar det desuden hænger saaledes sammen, som vi ved, at der af disse Mænd - jeg gjentager det hæderlige, offervillige Mænd i hvilketsomhelst fædrelandsk Øiemed - naar der af disse Mænd i det Fines Tjeneste er opstemt en halvsvensk Melodi, saa danses der
140 gjerne i Arendal! Det er fint at være rask med Dansen! (Stormende Bifald, Munterhed. En Ministeriel Stemme: "Tak for i aften!")

Der er et Forhold, som kunde have hindret, at der saa fort dansedes, og det er, som jeg antydede i mine faa Indledningsord, dette, at hvis der var lidt historisk

Kundskab om vor egen Udviklingskamp og vor egen Selvstændighedskamp fra 1814 til i dag ... Men det er der ikke. Jeg har seet amerikansk Skolemateriel, - ved I, hvordan det er i dette Stykke? (Til Sagen! Nei, lad os faa Skolemateriellet!)

Deres Historiebøger har en udførlig Fremstilling om Landets

- 150 Selvstændighedskamp, om dets Nationalforsamlingsspørgsmaal til Brug for Folkeskolerne, for alle Skoler i Landet og med Tegninger af dets fremragende Mænd. Hver eneste amerikansk Borger, som gaar ud af Skolen, kjender den Kamp, som hans Folk har havt ogsaa i fredelige Tider. Ikke paa Latinskolen, ikke paa Folkeskolen læres noget saadant hos os, og jeg tror, det har
- 155 Sammenhæng med det, man kalder Hensynene til Sverige, det Fine. (Bravo! Nei!) Naar det at være norsk-norsk [var] det Fine i dette Land, saa havde vi den Historie fremfor nogen anden. (Bifald og Larm).

- Det er talt i denne Sag, som om vi skyldte hele den Udvikling, vi har havt siden
- 160 1814, som om vi skyldte den Foreningen med Sverige. (Ja, ja! Nei, nei!) Mine kjære Venner, den skylder vi ikke Foreningen i første og fremste Laget, men just den Selvstændighed og den Frihed, som har givet vor Aand Magt og Foretagsomhed. (Jublande Bifald.) Det er talt, som om vi ikke kunde have taget os frem f. Ex. paa Søen uden det svenske Mærke i vort Flag. (En Stemme: Hvor
- 165 og af hvem?) Jo, det er sagt! (Nei, Jo!) Jeg tænker, der er andre Ting, som har gjort, at vi har taget os frem paa den Vei end Unionsmærket i vort Flag. (En ministeriel Stemme: Nei. Andre: Kast ham ud!)

- Jeg tror, vi skylder Foreningen meget godt, men der er noget, som minder mig,
- 170 naar der tales paa denne Maade, om Husmanden, naar han roser Husbonds fine Greier. (Stormende Bifald. En Ministeriel: Fy!)

- Der er Ting ved Foreningen, som ogsaa har sin Fare. (Nei!) Jeg nævnte noget, da jeg begyndte. Ja, norske Venner, det skal vi være enige om, det har sin Fare. Men
- 175 jeg vil ikke af den Grund, at en Ting har fare, have taget den bort. Thi det mener jeg, at Fare giver Tryk, og Tryk er gavnligt. Jeg mener, at havde vi ikke havt Foreningen, den Frygt at kjæmpe med, som den har givet, saa havde vi ikke arbeidet os frem til at faa Flaget som vi har det. (Larm, Bifald. "Leve Unionen".) Vi havde ikke vundet det saa kjært og vi var ikke blevne saa dygtige i Kampen!
- 180 (Afbrydelser.) Vi skal ikke tage Ting væk, fordi den har Fare; men vi skal se, at den har Fare. (Leve Unionen og Unionsflaget! Bjørnson leve! Hurra!) Blev det til det, at vi troede, den er bare god og bare deilig (Ja, Ja! Latter) da var det forbi med os som selvstændigt Folk!

Jeg vil minde Jer om en Begivenhed (En Stemme: Behøves ikke!) da Foreningen ialfald smertede mig. Det var under den sidste danske Krig. Da stod det virkelig til os at afgjøre, om vi skulde hjælpe Danmark, som var i stor Nød. Men af Hensyn til Sverige og under svenske Statsmænds Indflydelse iblandt os forsømte
 190 vi denne vor dyre Pligt. (En Stemme: Det var bra for Norge det!) Det er altsaa ikke bare godt, jeg maa minde om det. Gud trøste os, om vi glemmer det!

Nu vil jeg gaa over til at vise, hvorledes vort Forhold til Foreningen har affødt enkelte Ytringer, om hvilke jeg vil sige, at de svarer til det, som vi kalder
 195 Unionsmærket i Flaget. Jeg vil nævne en Ytring som denne, at vi er "stolte" af at støtte os til Sverige. (Ja, ja! Nei, nei! En Stemme: Det er Kjærlighed og ikke Stolthed! En Anden: Kast dog den drukne Mand ud! Larm.) Det maa jeg sige, at det kan være nødvendigt at søge Støtte, men stolt af, at der er blevet en Nødvendighed, - det kan ingen ærekjær Mand være! (En ministeriel Stemme:
 200 Havde det være bedre at leve paa Barkebrød? En Anden: Hellere Barkebrød end Trældom!) Det er nøiagtigt Saadant, jeg vil have ud af den norske Tale. Vi skal føre ærekjære, selvstændige Mænds Tale og ikke saadan Tale.

Og naar der er fremsat et Forslag om dette - man kan have hvad Mening om det,
 205 man vil - det er et norsk Forslag; et Forslag om at have et rent norsk Flag, saa skal man ikke være kommen saa langt, at man siger, at et saadant Forslag er foragteligt. (Jo, Nei. Larm). Er det kommen til det, at vi selv siger om det, der vil mere Selvstændighed, at det er foragteligt, saa Gud hjælpe os!

210 Det er dette Unionsmærke i vort Sind, som jeg vil have bort. Det er sagt om dette Forslag, der dog vil noget ærefuldt - det vil, at vi skal have et helt, rent Symbol paa vor Selvstændighed - det er sagt om det, at det er en Snog, det vil sige noget i den dunkle krybende, ækelt. Er det at ville hævde vor Selvstændighed blevet noget i det dunkle krybende, ækelt, saa siger jeg, dette er
 215 Unionsmærket i vort Sind. Og det skal vi have væk, akkurat som af vort Flag. (Bravo! Nei! Bifald og Hyssen).

Der er blevet sagt, at det at tage Unionsmærket ud af vort Flag, det er at "besudle" Flaget. (En Ministeriel: Hvem har sagt det?) Jeg lægger til, at den
 220 Mand, som har sagt det, bærer et udenlandsk Navn, saa jeg haaber, han er udlænding. (Ministerielle Stemmer: Svar os paa, hvor og af hvem det er sagt!) Jeg vil ikke gjerne nævne Navn, men jeg skal sige, at det oversat paa norsk

betyder Sol - Gud hjælpe os for slig Sol! (Stormende Afbrydelser).

225

Saa er der ført en Tale om de Mænd, som har fremsat dette Forslag. Jeg synes ikke, at jeg vil gaa herfra uden at have svaret med et Par Ord, fordi jeg kjender disse Mænd. (Ministeriel: Behøves ikke! Jo!) Jeg er af Redaktør Berner en mangeaarig Ven, og jeg kan aflægge det Vidnesbyrd, at det Forslag, han har
230 fremsat, er for ham en gammel Livssag; det er virkelig ingen Spekulation. (Bravo, Hyssen.) Jeg ved ikke, hvor langt jeg troes, men saa langt jeg troes, vil jeg have sagt: den Mand, som har vovet at tage op Kampen med det, som er fint i Kristiania - dermed mener jeg det, som ikke er rent nationalt. "En Ministeriel: "Det er rent nationalt". Nei) - nei, man kan aldrig faa det til, at Unionsmærket er
235 rent nationalt! - og som bestandig, saaledes ogsaa i denne Sag, har stillet sig op som han, - man maa ikke sige om ham, at han gaar Snogens Vei (En ministeriel Stemme: Jo! Hyssen). Jeg ved, han er en hædelig Mand; han kan feile som vi alle; men jeg takker ham for, hvad han har gjort (Ja! Bravo!)

240 Og saa er der et Navn til: det er Johan Sverdrup. Ogsaa dette Navn blev sat i Forbindelse med Snogen. Der staar, at dette Forslag var en Snog, og I skjønner, at er Forslaget en Snog, saa er der noget snogagtigt i dem, som har fremsat det. Nu vil jeg sige om Johan Sverdrup, at for mig er han ligesom et Stykke af det norske Flag. (Bravo!) Naar Johan Sverdrup engang er død og det norske Flag
245 fremdeles heises - jeg vil ialfald, naar det heises, komme til blant andre store Mænd, som jeg da tænker paa, i det Øieblik komme til at tænke paa ham. (Stormende Bifald. Fra enkelte Ministerielle: Latter). Ja, er vi ogsaa komne saa langt, at vi kan le af Johan Sverdrup paa den Maade (En Ministeriel: Ja! Andre: Fy!), naar han stilles sammen med vort nationale Symbol, saa siger jeg ogsaa om
250 det, at det er et farligt Unionsmærke, som er kommet i vort Sind. (Bifald. En ministeriel Stemme: Ogsaa profeter kan tage Feil!) Jeg vil sige om den hele Bevægelse, dette, at havde jeg ikke før skjønnet, at det var nødvendigt at faa det ud, - nu skjønner jeg, det er nødvendig, og nu skal det ud! (Bravoraab. Hyssen.)

255 Jeg havde tænkt at læse op to Resolutioner. (En Ministeriel: Aa nei! Jo, jo!) Jeg synes virkelig, at I allerede har afstemt saa ofte over dem, at jeg kan spare Jer. Derfor slutter vi dette Møde med et Hurra for det rene norske Flag. (Begeistrede Hurraraab og langvarig Jubel.)

260

Kilde

Flagsagen, Bilag til Verdens Gang, 1879

Emner

Frihet, Innenriks, Innlegg, Kultur, Norsk historie

265

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/unionsmaerket-i-vort-sind>

270

275

280

285

290

295

300